

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Волошина Л.І., Скікевич М.Г., Ахмеров В.Д.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

У сучасних умовах освіта розглядається як соціокультурна та соціоекономічна система, яка сприяє підвищенню конкурентоздатності спеціалістів різних галузей. Автори зазначають, що необхідно продовжити роботу щодо уявлення про якісну освіту на основі аналізу компетенції і компетентності, розвитку інтегративного характеру взаємодії всіх його складових на основі узгодження цілей всіх суб'єктів освітнього процесу.

In present-day conditions, education is considered as a socio-cultural and socio-economic system. This contributes to increasing the competitiveness of specialists from different fields. According to the authors, a clear introduction of the educational establishments of educational monitoring sectors will allow organizing a comprehensive feedback on the quality of education system.

Ключові слова: освіта, якість освіти, моніторинг освіти.

Медична освіта в Україні протягом останніх двадцяти років перебуває на стадії перманентного реформування. Велика кількість досліджень проведена фахівцями різного рівня й галузей знань щодо покращення навчання студентів у вищих навчальних закладах, оптимізації навчальних програм і галузевих стандартів, підвищення якості знань, практичних навичок тощо. Однак питання досі остаточно не вирішено.

Пропонуємо поглянути на проблему контролю якості освіти у вищих навчальних закладах, і медичних зокрема, під різними кутами.

Загально прийнято, що проводити покращення умов навчання потрібно для студентів: розвиток індивідуальності й особистості, створення умов для оволодіння знаннями і практичними навичками, створення розгалуженої Internet- мережі для можливості працювати online безпосередньо під час практичних занять, нові форми контролю поточного та заключного етапу навчання тощо. Безумовно це важливо. Однак, яким чином вимірювати рівень мотивації¹ студентів до навчання, мотивації викладача до якісного подання матеріалу студентам?

Не слід забувати, що в сучасних умовах освіта розглядається як соціокультурна та соціоекономічна система, яка сприяє підвищенню конкурентоздатності спеціалістів різних галузей, покращенню якості життя кожного громадянина й суспільства загалом, підвищенню рівня розвитку держави, її авторитету у світовому товаристві. Тому в більшості розвинених країн підвищення якості ревіти на всіх рівнях освітнього процесу - це пріоритетний напрям державної політики в царині освіти.

Передусім слід визначитися щодо використання слова «якість» у освітньому процесі. Використовуючи в освітньому контексті поняття «якість», йому часто надають різні значення. Так, для викладачів воно може означати наявність якісного галузевого стандарту і навчального плану з певної дисципліни, які мають добре матеріально-технічне забезпечення, для студентів - легкість сприйняття матеріалу і запам'ятовування. Для роботодавця це поняття пов'язане з креативністю і здатністю індивідуума до постійного самовдосконалення, для суспільства - з ціннісними

орієнтаціями осіб, які навчаються та можуть впливати на громадянську позицію, гуманістичне чи технократичне спрямування майбутньої професійної діяльності. Саме тому визначення «якості» освіти доволі суперечливе. Оцінка якості освіти має на меті саме оцінку якості освітніх досягнень осіб, які навчаються, і якість освітнього процесу. Отже, якістю освіти слід називати характеристику системи освіти в навчальному закладі, яка відображає ступінь відповідності реально досягнутих результатів нормативним вимогам, соціальним та особистісним очікуванням [1].

Оскільки кореневе поняття «освіта» розповсюджується і на «освіту» як результат (освіченість), і на «освіту» як освітній процес, який дозволяє отримати бажаний результат, отже, і поняття «якість освіти» стосується і результату, і процесу. Якість освіти оцінюють як із зовні (так звані споживачі освітніх послуг), так і самі учасники освітнього процесу.

Деякі автори розглядають кілька елементів системи освіти, а саме:

- органи управління освітою;
- навчальні заклади;
- освітні програми;
- ті, хто навчає;
- ті, хто навчається.

Є суб'єкти освіти: особистість, сфера діяльності, суспільство (держава) та система освіти.

Отже, за даними деяких авторів, система оцінки якості освіти становить собою сукупність організаційних і функціональних структур, норм і правил, діагностичних і оціночних процедур, що забезпечують, ґрунтуючись на єдиній концептуально-методологічній основі, оцінку освітніх досягнень осіб, які навчаються, ефективності діяльності навчальних закладів, якості освітніх програм.

Метою управління якістю освіти має бути створення єдиної системи діагностики і контролю стану освіти, що забезпечує визначення факторів та своєчасне виявлення змін, які впливають на якість освіти; отримання об'єктивної інформації про стан якості освіти, тенденції її зміни та причини, що впливають на її рівень; підвищення рівня інформованої споживачів освітніх послуг та прийняття обґрунтованих управлінських рішень на рівні галузі освіти.

Обговоримо предмет оцінки якості освіти:

- якість отриманих освітніх результатів (ступінь відповідності рівня знань державним і соціальним стандартам);
- якість умов освітнього процесу (якість основних та елективних освітніх програм, якість умов реалізації освітніх програм);
- ефективність управління якістю освіти на рівні галузі.

Не можна не погодитися з думкою Б.С. Гершунського [2], який зазначав, що спроби досягти деякого інтегративного рівня поняття якості освіти шляхом індуктивного «збирання» окремих, певних якісних характеристик особистісних та освітньо-виховних надбань не можуть бути продуктивними.

Проблема оцінки якості освіти полягає в тому, що вона представлена у вигляді багатофункціонального феномена на міждисциплінарному рівні, який інтегрує філософське, соціологічне й економічне знання, у двох напрямках: а) зовнішня соціальна якість (як галузь, що забезпечує відтворення інтелектуальних ресурсів) - використовуються індикатори освітнього цензу населення, масовості, доступності та державності освіти, освітньо-інтелектуальної якості населення, показник «відсіву» осіб, які навчаються тощо; б) внутрішня інституційна якість (як оцінка якості освіти в

конкретному навчальному закладі) - індикатори якості підготовки випускників, якості змісту освіти, кадрового потенціалу, матеріально-технічної бази, показники стану здоров'я тощо.

Останнім часом інтенсивно розвивається новий для педагогіки науковий напрям - квалітологія (теорія якості), частиною якої є кваліметрія (теорія оцінки якості), яка характеризується як наукова дисципліна, що вивчає проблематику і методологію кількісного та якісного оцінювання об'єктів різної природи. В її рамках формується і розвивається система методів вимірювання властивостей продукції та оцінки її якості. З точки зору кваліметрії, «щоб оцінити, потрібно виміряти». Вона передбачає неоднозначність тлумачення поняття оцінки: з одного боку, як співвіднесення об'єкта з прийнятим критерієм, зразком чи нормою, з іншого боку, як способу встановлення значущості чого-небудь для чинного і суб'єкта, що пізнається. Перший напрям у розумінні оцінки якості освіти займає все міцніші теоретичні та практичні позиції, друге представлено в педагогіці недостатньо, що значно ускладнює цей процес у вищих навчальних закладах різних галузей освіти, і медичної зокрема.

Визначення сутності поняття «якість освіти». Призначення оцінки в освіті нерозривно пов'язане з безперервною зміною, розвитком, яких вона зазнає. Той факт, що освіта як явище соціального життя розвивається, в наш час не підлягає сумніву. Однак природа цього процесу, його механізми, засоби та можливості управління залишаються поки мало вивченими. У педагогічній теорії та філософії освіти співіснують близькі за значенням поняття «розвиток», «еволюція», «вдосконалення», «перетворення», «зміна», «рух» та ін. Залежно від дослідницьких завдань, специфіки об'єкта вивчення, приналежності до тієї чи іншої наукової школи використовуються різні поняття. У педагогіці утвердився принцип розвитку як один з основоположних принципів психолого-педагогічного знання, що визначає характеристику провідних педагогічних концепцій («розвивальне навчання», «педагогіка розвитку»). Завдяки зусиллям представників різних наук (філософії, економіки, педагогіки, теорії управління тощо) в теорії освіти склалася сукупність наукових уявлень про якість освіти, що знайшли відображення у визначеннях, які пропонуються різними авторами, і офіційних документах, що регламентують процеси модернізації вітчизняної освіти. Якість (як філософська категорія) висловлює сутнісну визначеність об'єкта, завдяки якій він є саме цим, а не іншим, це характеристика об'єктів, що виявляється в сукупності їхніх властивостей [3; 4].

Виникає потреба у створенні робочої групи, в складі якої мають бути методисти з фаховою педагогічною та психологічною освітою, досвідчені викладачі вищих медичних навчальних закладів освіти і представники регіональних управлінь охорони здоров'я, які займаються працевлаштуванням молодих фахівців.

Отже, підвищення якості вищої медичної освіти є основним фактором і умовою її подальшого розвитку. Слід зосередитися на науковому обґрунтуванні трактування результатів освіти як показника її якості та розробці загальноприйнятої теорії якості для вищих медичних закладів освіти. Необхідно продовжити роботу щодо уявлення про якісну освіту на основі аналізу компетенцій і компетентності, розвитку інтегративного характеру взаємодії всіх її складових на основі узгодження цілей всіх суб'єктів освітнього процесу. Сформуванню в учасників освітнього процесу потребу відзначення індивідуальних досягнень викладача і студентів, що безперервно осмислюють і аналізують навчальний процес.

На нашу думку, слід чітко впровадити в роботу навчальних закладів сектори моніторингу освіти, за допомогою яких можна організувати комплексний зворотний

зв'язок у системі якості освіти. Моніторинг передбачає вирішення питань засобів і технологій оцінки і робить реальним отримання системно організованої інформації про стан якості професійної освіти в навчальному закладі, забезпечує послідовну поетапну організацію процесу виявлення фактичної та логічної інформації про стан якості професійної освіти відповідно до визначених критеріїв, аналіз і інтерпретацію цієї інформації.

Список використаних джерел

1. Линовицька О. Соціальне призначення освіти: теоретико-методологічний контекст / О. Линовицька // Вища освіта України. - 2011. - N24. - С. 10-16.
2. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века / Б.С. Гершунский. - М. : Совершенство, 1998. - 605 с.
3. Селезнева Н.А. Качество высшего образования как объект системного исследования: лекция-докл, / Н.А. Селезнева - М. : Исслед. центр проблем кач-ва подг-ки спец- стов, 2002. - 95 с.
4. Селезнева Н А. Теоретико-методологические основы качества высшего образования (научный доклад) / Н А. Селезнева, А.И. Субетто // «Академия Тринитаризма». - М., Эл № 77-6567, публ. 10869, 09.12.2003.